

HETI-tiedepalsta

HETI-tiedepalstalla kerrotaan koirien jalostukseen ja hyvinvointiin liittyvistä tutkimustuloksista ja ajankohtaisista asioista. Palstaa ylläpitää Caniksen yhteistyökumppani Kokonaisvaltaisen koiranjalostuksen tuki - HETI ry, jonka päämääränä on edistää eettisten näkökohtien huomioonottamista koiranjalostuksessa ja parantaa tulevien koirasukupolvien terveyttä ja hyvinvointia lisäämällä yleistä tietotaitoa koiranjalostusasioissa. Yhdistys seuraa alan tutkimusta, järjestää koulutuspäiviä sekä tuo tutkimustuloksia ymmärrettävinä jokaisen kiinnostuneen saataville. Tutustu yhdistyksen uusittuihin kotisivuihin osoitteessa www.koiranjalostus.fi.

Arkuudesta ja sosiaalistamisesta

Pentuiän rajoitetun kokemusmaailman tiedetään edistävän nisäkkäiden myöhempiä pelko- ja ahdistustaipumuksia. Koirilla esimerkiksi ääniarkuus on yleinen ongelma ja voi edetä fobiaksi asti. Sillä voi olla suurta vaikutusta sekä lemmikki- että työkoirien käyttöön ja hyvinvointiin.

Ääniarkuus on periytyvää, mutta varhaisella totuttamisella voidaan vähentää sen ilmenemistä. Koiranpennut tulisikin ennen 12 viikon ikää totuttaa erilaisiin myöhemmässä elämässä vastaan tuleviin asioihin, ympäristöihin ja ääniin. Kun pentu saa useita selviytymiskokemuksia aluksi pelottavilta tuntuvista asioista, sen itsevarmuus kasvaa ja se selviää myöhemminkin paremmin pelottavista tilanteista verrattuna pentuihin, jotka ovat viettäneet ensimmäiset elinviikkonsa ilman kokemuksia uusista asioista ja ympäristöistä.

Suurta osaa pentueista ei kuitenkaan juurikaan totuteta tulevaan. Syynä voivat olla kasvattajan vähäiset resurssit esimerkiksi kuljettaa suuren pentueen isokokoisia pentuja. Osan sosiaalistamisesta voisi kuitenkin ehkä hoitaa myös pentuja kuljettelematta.

Koiranpennun sosiaalistamisessa voidaan käyttää myös videokuvaa

Hollantilais-englantilaisessa tutkimuksessa selvitettiin audiovisuaalisen simuloinnin vaikutusta koiran myöhempien pelkojen ja ahdistuksen ilmenemiseen. Tutkimuksessa näytettiin 3-5 viikon ikäisille pennuille videokuvaa erilaisista uusista asioista. Pennut testattiin ennen kahdeksan viikon ikää sekä tuttujen että vieraiden ympäristöjen esineillä ja selvitettiin vähentääkö audiovisuaalinen simulointi pelokasta ja tutkivaa käyttäytymistä.

Tutkijat ensinnäkin havaitsivat, että 3-5 viikon ikäiset pennut tosiaankin reagoivat videokuvaan. Toisekseen, pennut, joille videokuvaa oli näytetty kahden viikon aikana päivittäin 30 minuutin ajan, olivat välinpitämättömpiä testiesineitä kohtaan verrattuna pentuihin, joille ei oltu näytetty videokuvaa. Jälkimmäiset kävivät merkitsevästi useammin tutkimassa testiesineitä. Toinenkin ryhmä samat käsittelyt kokeneita pentuja testattiin, ja taas pennut, joille ei oltu näytetty videokuvaa, olivat merkitsevästi pelokkaampia ja kävivät useammin outojen esineiden luona verrattuna niihin, joille audiovisuaalinen simulointi oli tehty.

Videokuvan avulla tehtävä totuttaminen näyttäisi siis edistävän sosiaalistumista ja pentujen selviytymisstrategioiden kehittymistä. Perimältään hyvin arkaa koiraa on kuitenkin vaikeaa, jos ei mahdotonta, totuttaa kaikkiin tilanteisiin niin, ettei arkuus koskaan häiritse sen elämää. Arkuus periytyy voimakkaasti, eikä jalostukseen tulisi missään tilanteessa käyttää arkaa koiraa.

Ääniarkuus periytyy voimakkaasti

Ääniarkuus voi koirilla ja ihmisillä liittyä ahdistuneisuushäiriöön, ja ihmisillä sitä arvellaan esiintyvän varsinkin tiloissa, joissa aivojen kyky käsitellä tietoa on huonontunut. Yhdysvaltalainen tutkimus osoittaa, että sama koskee myös koiria. Tutkimuksessa kerättiin tietoa 165 australianpaimenkoiran, 211 bordercollien ja 93 saksanpaimenkoiran käyttäytymisestä. Koirien reaktioita koviin ääniin verrattiin reaktioiden tyyppiin, tiheyden ja voimakkuuden mukaan.

Bordercollieiden ja australianpaimenkoirien ääniarkuus oli huomattavasti vakavampaa kuin saksanpaimenkoirien. Koviin ääniin reagoivat koirat olivat peräisin samoista sukulinjoista, mutta reaktioiden tyyppissä ja voimakkuudessa oli huomattavia pentuekohtaisia eroja. Koiran fenotyypin määrittely (arka vai ei) on kuitenkin haastavaa, koska ääniarkuuden alkamiseen johtava altistuminen koviin äänille tapahtuu jokaisella koiralla eri aikaan ja usein myös erilaisesta ärsykkeestä. Lisäksi ääniarkuuden ilmeneminen ja arkuuden voimakkuus ovat yhteydessä koiran ikään, joka taas vaikuttaa eri roduissa eri tavalla.

Tutkijat totesivat myös, että koirien ollessa levottomia niiden käyttäytyminen ja reaktiot eri ärsykkeisiin olivat erilaisia ja erosivat myös rotujen välillä. Myös koiran tausta ja käyttö voivat vaikuttaa sen kokeman ahdistuksen voimakkuuteen. Kaikista näistä vaikeuksista huolimatta tutkimuksessa todettiin, että ääniarkuuden olemassaolo voidaan todeta jo suhteellisen nuorelta koiralta.

Ääniarkuuden esiintyminen tietyissä sukulinjoissa on selvä merkki ominaisuuden perinnöllisyydestä. Vahvaa perinnöllisyyttä tukevat myös muut tutkimukset. Esimerkiksi hollantilais-ruotsalaisessa tutkimuksessa mitattiin Ruotsin luonnetestituloksiin perustuen labradorinnoutajan ääniarkuudelle hyvin korkea periytymisaste (0,56). Korkea periytymisaste osoittaa, että koiran ilmiasu on tässä ominaisuudessa hyvä arvio myös sen genotyypistä, joten siihen perustuen voidaan tehdä menestyksestä jalostusvalintaa.

Tietolaatikko

Fenotyyppi vs. genotyyppi

Fenotyyppi tarkoittaa koiran ilmiasua, kuten esimerkiksi onko koira arka vai ei. Ilmiasuun vaikuttavat sekä geenit (= genotyyppi) että ympäristö. Geenit antavat ominaisuudelle raamit, joiden puitteissa ympäristö muokkaa ominaisuutta. Jalostuksessa ollaan kiinnostuneita vain koiran geneista, joiden laatua on usein ympäristön häiritsevän vaikutuksen vuoksi vaikea määrittää. Periytymisaste on tällöin pieni, ja koiran genotyyppiä arvioitaessa on koirasta itsestään saatavaa tietoa täydennettävä sen sukulaisten tuloksilla.

Lähteet

Overall ym. 2011. Phenotypic determination of noise reactivity in 3 breeds of working dogs: roles for age, breed and careful assessment. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research* 6: 61-62.

Pluijmakers ym. 2010. Exposure to video images between 3 and 5 weeks of age decreases neophobia in domestic dogs. *Applied Animal Behaviour Science* 126: 51-58.

Van der Waaij ym. 2008. Genetic analysis of results of a Swedish behavior test on German Shepherd Dogs and Labrador Retrievers. *Journal of Animal Science* 86: 2853-2861.